

دۇنوش

يحيى آليلو

گنجه نين قارانليغيندا ايره لي له بيرديلر. كنددن اوزاقلاشديقجا قولو ايله ايبيشين نارين گولوشلري، اۇنده گئدن، آتني نين جيلونو چكن عيزتني قولاغينا ساتاشيردى. چيركىن گولوشلره دۇزه بيلمه ييب ديشي-دبشيني كسيردى. اۇزونو ائشيتمه مه يه ووروب، ويجدانى نين گيزلى هارايى نى دىنله ييب، ايچينده عذاب چكىردى، اۇزونو قينا ييب. «بو نه ايشيدى، من گۇردوم» دئيردى. ايچنده باش توتמוש كدرلري، يوشوتماق اوچون يئنه قولونون سۇزلىرىنى دئنه يندن كئچيريب ائتديكلرى نين اوزه رينه «چاره م يوخودو» دئمك له، اويدورما مصلحت اۇرتويو چكىردى.

قولوي اوتولوب، چيركىن دوشونجه لرينه قوشولماقدا گۇرموشدو. اورتا بويلو، كوك قولو گنديب-گليب عيزتني ياخاسيندان آسيليب اونو يولدان چكيپ قونشو كندده سويغونچولوغا گتمك اوچون اۇزلىرىنه قاتميشدى.

اصلينده قولو اوغورلوق ائتديكلرى چاغدا بير كسه ياخالانديقلاريندا عيزتني قورخوسوزلوغوندان، گوجلولو يوندن يارارلا نيب اۇزلىرىنى قورتارماق اوچون عيزتى اۇزلىرىنه قاتميشدى. ايندى سه نه زاماندا ن برى گۇز آلتينا آلميش ائوى سويوب، دوغما كندلرينه گىرى دۇنوردولر. قولو ايله دوستلارى قازانديقلارى اوغورون كيفىنى چيخارتماقدا، ظارافاتلار ائديب، دئييب-گولوردولر. عيزت ايسه دينمز-ائله مز، قاتما-قارشىق دوشونجه لره داليب يولو نجه گنديب، هانكى يئرله چانديقلاريني باشا دوشمه ميشدى. - عيزت. آي، عيزت سنبيله يم. هاجاندى سنى سسله بيرم.

- آي اوغلان، سن يوخسول اتانى- اتانى دوشونمه بيرسنمى؟ بيزيم له گل، شانس گتيريرسك يوخسوللوعون داشىنى آتاجايىق. سنده بوفلاكتدن قورتولموش اولاجاقسان. سونرا ايسته ديين كيمي اتان ايله آنايان قوللوق ائده بيله جكسن.

گنجه يارىسى عيزت ايله ديگر دوستلارى ايستكلرينى الده ائديب، كندلرينه قاييديرديلار. قولو ايله ايبيش دئيه-دئيه، گوله-گوله اوزون يولا نرديبان قوشوردولار. عيزت ايسه آتديغى هر آددمدا داها آرتيق پوزولوردو. ايبيرمى بئش ياز گۇروب، كندلرى نين بورخلو- دۇنگه لى كوچه لرينه بويا-ياشا دولموشدو. اوچا بويلو قول-بيلكلى و گوجلو اولماسيندان آسيلي آدى ديل لره گزيردى. او گونه دك گولشمه لره كيمسه اونون كوره يىنى يئره گتيره بيلمه ميشدى. ساواشلاردا كيمسه اۇنونده دا يانيب، گۇزلىرىنه باخماغا جسارت ائده بيلمه ميشدى. فلک ايسه باجاردىغى قدر عيزته آجى گون لر ياشاديب، آلتينا قارا طالع يازميشدى. اوزون زامانلاردا ن برى يوخسوللوعا آيشميشدى. سوفره لرى نين هر آچيلديغيندا قاريميش آنا و قوجالميش آتاسيندان خجالت اولوردو. چوخ چاليشيب آز قازانميشدى. اينى هارا آتيسا بوش قايتميشدى. الى هر يئردن اۇزولونجه بئله دورومدان قورتولماغين سون يولونو

انشیتیمیرسن می ؟ قولو های آتدی. هه، نه‌دی؟ نه دئییرسن؟ عیژت جواب وئردی.

یامان یورولموشوق. همی ده آجیق‌میشیق، دئییرم آزاجیق آیاق ساخلایاق دینجه‌لیب بیرتیکه چۆرک یئیه‌ک.

عیژت قولونون اوزونه باخمادان، هارادا اولدوقلارینی بیلیمک اوچون دیقت‌له چئوره‌سینه نظر‌سالدی.

اؤنوموزده اولان چایی کئچیب سونرا اوتوراریق.

آتی‌نی چکیب یئنه یولا دوشدو. آزاجیق ایره‌لی گئندن سونرا چایا چاتدی‌لار. چایی سس‌سیزجه آخان سویو گوندولر قیپ-قیرمیزی گۆرونردی ایندی‌سه گئجه‌نین قارانلیغیندا قاپ-قارا آخیردی. ایلک اول عیژت اؤزونو سویا ووردو. چای دایاز اولسا دا چامورلار ساقیز کیمی یاپیشقان ایدی. آتار دیزلرینه‌دک چامورا باتمیشدی‌لار. سویون هر شاققیلیت‌سیندان هورکوردولر. نه چتینلیک‌له اولورسا، اوچ آتلی آتارلارینی چایدان کئچیرتدی‌لر. یورغون-آرغین اوغرولارین درین نفس‌لری‌نین سسی ایچ-ایچه کئچیب هره‌سی بیر یاندا یئره سرلیب اییلده‌ییردی. بیرینجی اؤزونو توپارلایان عیژت اولدو. یئنه یولداشلاری‌نین اوزونه باخمادان دئدی:

نه‌دی شام یولچولوغوندان قایتمیش کیمی اوزالی قالیسی‌نینیز. قالخین بیر تیکه چۆرک یئییب یولا دوشوب گئدک. یولوموز اوزوندو. بئله گئدیرسک شافاق آتاندان کئنده چاتاجاییق. کندلی‌لر بیزلری بیرگه گۆرمه‌سین دئییه مطلق کئنده یاخین گئتمه‌رم. بونو بیلیمیش اولون آخسامادک سیزلری چۆل‌لرده آوارا -سرگردان ساخلارام.

اوغرولار جلد قالخدی‌لار. قولو آتارلارین یوکوندن بیر بوخچا گئیریپ یئره سردی. نئچه تابان چۆره‌ک، آزاجیق پندیر و بیر ایری سوغان اوچ آدامین یئمیه‌یی اولدو. قولو فیکیرده ایدی. دئهنی نه‌سه بیر قونویا باغلانمیشدی. هردن‌سه آتارلارین بیرسی‌نین یوکونه هردن‌سه ده گۆز اوچو عیژته نظر سالیردی. نئچه دفعه آغزینی دولدوردو

اوره‌ییندن کئچنی دیله گئیرسین آما یئنه قارشیسیندا اوتورموش ذهیملی باخیشلی عیژت‌دن چکینیب سسی‌نی بوغدو. هاراداسا عیژتین اونو خوشلامادیغینی باشا دوشوردو. اینایردی یئرسیز، اویغونسوز کلمه آغزینا گئیریرسه یئکه‌پر عیژتین اؤزوندن اولوب، غضب‌لنمه‌سینه سبب اولاجاق. او بیراندان، دئهنینی بوروموش قونودان دا واز کئچه بیلیمردی. دئییب-دئممه‌سی اوچون سال-چیخ ائدیردی. سونوندا بیر ایری تیکه توتوب، بئش بارماغی‌ایله آغزینا یئرلشدیردی، سونرا زورلا دانیشان حالدا عیژتین دیقتینی چکمه‌مک اوچون ظارافات طرزی دئدی:

- آی عیژت!! ائودن چیخمادا تاخجاندان آلدیغین دستمالین، آراسیندا نه‌سه بیر شئی وار ایدی. دئییرم گئتیرک گۆرک نه‌دی؟ یئمیش اولورسا اوندان داداق. دادلی بیرشئی اولورسا یامان یاپیشار!

قولو دستمالی عیژتین اینده گۆرندن بری بوتون فیکیر خیالی اونا باغلی قالمیشدی. دستمالین آراسینداکینی قیزیل یا دا گوموش، یاخود قیمتلی بیرشئی سانیب، عیژت تک باشینا اونا یئیه دوروب منیم پاییمی وئرمه‌یه‌حییینی ظن ائدیردی. عیژت آغزینداکي تیکه‌نی اودوب آجیقلی باخیشلارینی قولویا زیلله‌دی. ائله‌بیل اوغرונون دئهنیندن کئچن‌لری اوخویوردو. بو آخماق آدام هامینی اؤزو کیمی آچاق کۆنوللو گۆرور. قوی دستمالی گئیریپ نه‌یی واردی -نه‌یی یوخدور، گۆرسون. داها بو قارنی یوغون گده‌نین سسی قولاغیما ساتاشماسین. اؤزو-اؤزونه دئدی.

- گئتیر گۆر نه‌دی. قولو دستمالین آراسینداکي‌نین نه اولماسینی، بیلیمه‌یینه نه قدر مارقلی اولدوغونو گیزلی ساخلایا بیلمه‌دی. دیک قالخیب آتین یوکوندن دستمالی گۆتوردو. سفره باشینا دؤنمه‌ده باراماق‌لاری آراسیندا گوللو ناخیشلی دستمالی اینجه‌له‌دی. اوتوروب گئیردینی اهمالجا عیژتین اؤنونه بوراخدی. عیژت نئچه آن دستمالا توخونمادی. اینده اولان تیکه‌نی یئییب قورتاردی. سونرا دستمالی گۆتوروب، آچماغا باشلادی. قولونون اوغرو باخیشلاری عیژتین بارماقلاری ایله

دستمالين دويونونو آچيردى. آنجاق دستمالدان اونا، اوخشار آغارانتى دان باشقا بير شئى چيخمادى. سانديغى، قيزيل وياخود گوموشدن بوش بئكار دستمالين ايچنده كى آغارانتى نين نه اولماسى داها قولويا گوره اؤنملى دئيلىدى. بو آرادا پندير چؤركدن اونا آز پاي دوشمه مه سى اوچون يئنه يئمه يه باشلادى. عيزت چيركىن دوشونجه لى قولونون اوخو داشا ده يمه سيندن هابئله پئشمان قالماسيندان راضى قالميشدى. آزارايىق زامانندان سونرا آغاران توزون دادينى دادماق ايسته دى. آزارا گؤتوروب، آغزينا قويدو. زامان كئچمه دى يئكه پر عيزت ن احوالاتى ده ييشدى. سس سس- سميرسز آغاران توزا باخار قالدى. عيزت ن احوالاتى دوستلارى نين ماراغينى چكىدى. دادديغى شئى زهرلى ديرمى يوخسا يوخ. قورخويا دوشدولر. آنجاق هئچ بيريسى سورو سورماغا جسارت ائده بيلمه دى. هاردا سا موضوعو بورا چاتديرانين سببى قولو اولموشدو عيزت هر نه يى اونودوب، داليب گئتميشدى. بير سوره اوچ اوغرونون آراسينا درين بير سس- سسليك جالاندى. گئتديكجه قولو ايله ايبيشين جانينا اوشونمه گليردى. عيزته نه اولدو گورن؟ بو آدام نه اوچون بئله پوزولدو؟ هاندان هانا عيزت ديله گلدى.

- گئجه ياريسى بايقوش كيمى بانلاماسان اولمازمى؟ سنين بو آرتيق طاماح ليغين اينه چوخ ايشلر وئرجهك. - عيزت ن باخيشلارى ايله سسينده كى جيددى ليك ماراقلى ايدى. قولو ايله ايبيش مات- معطل قالميشديلار. نه اولوب؟ نه اولدو؟ بير- بيرلرينه باخديلار. ويجدانين گيزلين هارايى ايله يوخسولوق آدى فلاك تين آراسيندا ديدرگين دوشموش عيزت ايلان چالميش آدام كيمى قرارسيزلاميشدى. بدبخت گون لر ين قورتولوش چاره سى آتلارا يوكلنميشدى. اوغورلوق ماللار اونو، آج قالميش آتا- آناسى نى ياخشى بير سرانجاما چاتديرا بيلردى. آنجاق او يوغونسوز يولدا آنديغى ايلك آنديمدان برى اؤزلويونون اوزا قلاشيب، تانيدىغى كيشى صيفتلى عيزت دن اؤز چئويريردى. نهايت نه ائديم- نئجه ائديم لر ين آراسيندان قطعيت له اوغرو يولداشلارينا سس لندى:

- قالخين گئرى دؤنوروك.

عيزت ن وئردى امير قاينار سو كيمى اوغورلارين باشينا جالاندى. قولو ايله ايبيش مات- معطل قورويوب قالديلار.

- نه دانيشيرسان عيزت؟ نه قايتماسى؟ نه دؤنمه سى؟ بيردن بيره نه اولدو سنه؟

عيزت اؤزونو عاييد بللى بير ايفاده ايله، سؤزونون مطلق دؤنمه يه جك كيمى دئدى:

- من دوزونو يئديم ائوين مالينا كج باخا بيلمهرم. جلد اولون گئرى دؤنوروك.

قولو هله نه لر ين باش وئرمه سيني آيبرد ائده بيلمه ميشدى. آنجاق نه واردى سا عيزت

گئرى دؤنمك ايسته ميشدى، هر نه باهاسينا بئله دؤنه جكدى. قولو اؤزونو الدن قويموشدو.

عاغلىنى ايتيرميش كيمى قيوريليردى. اوغورلوق ماللارى آتلارا يوكله- ديك لرى آندان خيال

دونياسيندا نئجه شيرين آرزىلار بئجرميشدى. مال- قارا آليب، ائولر تيكميشدى، آنجاق عيزت ن

قرارى بوتون رويالارينى يوخا چيخارتميشدى. قولو ديل- دوداق آراسيندا نه سه دئييب، ايمتيناع

ائتمه يه قالخدى.

- بئله بير ايش باش توتان دئييل. بو گونه كيمى هانگى آخماق اوغورلادىقلارينى گؤتوردويو

يئر گئرى قايتاريب! بو اولاجاق ايش دئييل.

قولونون چيركىن اخلاقياتيندان، وسوسه لر يندن، آرتيق تاماهلى ليغيندان زينهارا گل ميش عيزت

قيزاريب، پؤرتولدو. درين نفس لر ين سسى قولاقلاردا جينگيلده دى. بير آن دارتينيپ آغير

ال لرى قولونون بوغازينا تيكيليب نفسى نى كسدى. - دئديم قايتمالى ييق. او ائوين دوزونو

دادديم. باشا دوشورسن مى؟ دوزونو دادديم. سن نه ناكيشى آدامسان؟ دوز- چؤره يين ده حؤرمتىنى

ساخلاماق بيلميرسن.

قولو عيزت ن چانقاليندان قورتولان دئيلىدى. زورلا سسى چيخدى:

- اولسون- اولسون قايداريق، دئييب اؤزونو قورتاردى.

چوخ كئچمه دى يئنه چايين سويو شاققىلدادى. اوغورلار قونشو كنددين يولونو توتوب گئرى دؤندولر.